

حدود اصل نسبی بودن احکام حقوقی

دکتر گوهرزادگی

۱۳۹۷

سرشناسه : نژاد گوهردانی، علیرضا، ۱۳۹۹ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
 Iran. Laws, etc
 عنوان و نام : حدود اصل نسبی بودن احکام حقوقی/گوهردانی.
 پدیدآور
 مشخصات نشر : تهران: حقوق یار، ۱۳۹۷.
 مشخصات : ۱۵۲ ص.
 ظاهری
 شابک : 978-622-6015-14-1
 وضعیت : فیبا
 فهرست
 نویسی
 موضوع : شخص ثالث (حقوق) -- ایران
 موضوع : Third parties (Law) -- Iran
 موضوع : حقوق مدنی -- ایران
 موضوع : Civil rights -- Iran
 رده بندی : ۱۳۹۷ ۲۴۲/۸۷۲/۳۴۴
 خرده
 رده بندی : ۳۴۴/۵۵۰۲۲
 ۱
 ۵۱۳۲۸۳۹
 ۱
 ۵۱۳۲۸۳۹

حدود اصل نسبی بودن احکام حقوقی

دکتر قاسم علیرضا نژاد

شابک: 978-622-6015-14-1

نوبت چاپ: اول 1397

قیمت: 13500 تومان

مرکز بخش: تهران خیابان انقلاب خیابان کارگر جنوبی خیابان روانمهر بن بست دولتشاهی

پلاک 1 واحد 1 تلفن: 66952073-66406285

فروشگاه الکترونیکی کتاب: www.hoghoghyaar.com

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	فصل اول: کلیات بیان مفاهیم
۱۳	مبحث اول: نسیبی بودن در قراردادهای
۱۶	گفتار اول: ریشه‌های تاریخی اصل نسبی بودن قراردادهای
۱۸	گفتار دوم: تعهد به فعل ثالث
۲۲	گفتار سوم: تعهد به نفع ثالث
۲۳	بند اول: ویژگی‌های تعهد به نفع ثالث
۲۴	بند دوم: دیدگاه‌های مختلف راجب به نفع ثالث
۲۵	الف: نظریه وکالت و فضولی
۲۵	ب: نظریه دو قرارداد
۲۶	ج: نظریه ایقاع
۲۶	بند سوم: پایان شرط به نفع ثالث
۲۷	الف: فسخ قرارداد از طریق اقاله
۲۹	ب: فسخ قرارداد به موجب خيار شرط
۲۹	ج: اسقاط حق شخص ثالث از طریق ابراء
۳۰	بند چهارم: تغییر شخص ثالث منتفع
۳۱	مبحث دوم: مفهوم حکم و قرار
۳۱	گفتار اول: تعریف حکم و اجرای آن
۳۳	بند اول: اجرای احکام کیفری
۳۴	بند دوم: اجرای احکام حقوقی
۳۷	گفتار دوم: قرار
۳۷	بند اول: تعریف قرار
۳۹	الف - قرار اعدادی یا مقدماتی

۳۹	۱. قرار تحقیق محلی
۳۹	۲. قرار معاینه محل
۴۰	۳. قرار کارشناسی
۴۰	۴. قرار اتیان سوگند
۴۰	۵. قرار تطبیق
۴۰	۶. قرار اناطه
۴۱	ب: سایر قرارهای اعدادی یا مقدماتی
۴۲	قرار قرینه (تمهیدی) و ساده
۴۳	بند دوم: تفاوت قرار و حکم
۴۵	بند سوم: غایب، قرار در آیین دادرسی مدنی و کیفری
۴۶	الف: اعدادی
۴۶	ب: قرار موقت
۴۶	ج: قرار قرینه
۴۸	د: قرار قطعی
۴۹	مبحث چهارم: حکم در حقوق کشورهای عربی
۴۹	گفتار اول: انواع احکام در حقوق کشورهای عربی
۵۰	گفتار دوم: محاکم در حقوق کشورهای عربی
۵۵	فصل دوم: تحلیل جایگاه شخص ثالث در رسیدگی‌های حقوقی
۵۵	مبحث اول: تعریف و مفهوم شخص ثالث
۵۹	مبحث دوم: ورود شخص ثالث
۶۱	گفتار اول: تفاوت ورود ثالث با جلب ثالث
۶۴	گفتار دوم: شباهت ورود ثالث با جلب ثالث
۶۶	مبحث دوم: دعوای متقابل و دخالت شخص ثالث
۶۶	گفتار اول: دعوای متقابل
۶۷	بند اول: سابقه تاریخی و تعریف
۶۷	بند دوم: شرایط دعوای متقابل
۶۸	الف) از طرف خواننده، علیه خواهان اقامه شود.
۶۹	ب) با دعوای اصلی ارتباط داشته باشد.
۷۰	ج) در مهلت مقرر اقامه شود.
۷۰	گفتار سوم: تفاوت‌ها دعوای متقابل با دیگر دعوای مرتبط با ثالث

۷۲	گفتار چهارم: شباهت‌های دعوای متقابل با دیگر دعاوی مرتبط با ثالث
۷۳	مبحث چهارم: شخص ثالث در آیین دادرسی کیفری
۷۴	گفتار اول: در حقوق ایران
۷۶	گفتار دوم: در حقوق کشورهای عربی
۷۹	فصل سوم: اثر حضور ثالث و نسبی بودن احکام در رابطه با اشخاص ثالث
۸۰	مبحث اول: هدف از جلب و حضور ثالث از نظر قانون آیین دادرسی مدنی
۸۱	مبحث دوم: هدف از جلب و حضور ثالث از نظر عرف رویه قضایی
۸۸	مبحث سوم: تاثیر حضور شخص ثالث در جریان دعوا
۹۰	مبحث چهارم: جلب ثالث توسط مجلوب ثالث در حقوق انگلیس
۹۳	فصل چهارم: تمییز ساختار اصل نسبی بودن احکام حقوقی
۹۳	مبحث اول: مفهوم آثار احکام قضایی و انواع آن
۹۳	گفتار اول: تعریف اثر نسبی احکام قضایی
۹۵	گفتار دوم: انواع آثار احکام قضایی
۹۵	بند اول: قدرت اثباتی
۹۵	بند دوم: فراغ دادرسی
۹۶	بند سوم: اعتبار امر قضاوت شده
۹۶	بند چهارم: قابلیت شکایت
۹۷	بند پنجم: غیر قابل ابطال بودن
۹۷	مبحث دوم: بنیادهای اصل نسبیت احکام قضایی
۹۸	گفتار اول: بنیاد اصل از نظر ارتباط رای با حق موضوع دعوا
۱۰۰	گفتار دوم: بنیاد اصل از نظر قواعد شکلی و اصول کلی دادرسی
۱۰۲	مبحث سوم: آثار رای مدنی نسبت به طرفین و ثالث
۱۰۲	گفتار اول: آثار رای نسبت به طرفین
۱۰۴	گفتار دوم: نسبت به اشخاص ثالث
۱۱۱	مبحث چهارم: ارتباط اصل نسبی بودن رای با دیگر آثار رای و استثنائات آن
۱۱۱	گفتار اول: ارتباط اصل نسبی بودن رای با دیگر آثار رای
۱۱۱	بند اول: قدرت اثباتی
۱۱۴	الف: قابلیت شکایت
۱۱۵	ب: غیر قابل ابطال بودن
۱۱۷	بند دوم: قاعده فراغ دادرسی

۱۱۸.....	بند سوم: قدرت اجرایی حکم.....
۱۲۱.....	گفتار دوم: استثنائات اصل نسبی بودن احکام قضایی.....
۱۲۲.....	بند اول: اعتراض شخص ثالث.....
۱۲۴.....	الف: اعتراض اصلی.....
۱۲۴.....	ب: اعتراض طاری.....
۱۲۵.....	بند دوم: ورود شخص ثالث.....
۱۳۱.....	فصل پنجم: قلمروی اصل نسبی بودن رای حقوقی
۱۳۱.....	مبحث اول: اثر نسبی بودن در قرارها.....
۱۳۳.....	گفتار اول: راهای قاطع.....
۱۳۵.....	گفتار دوم: قرائن مقدماتی و تمهیدی.....
۱۳۷.....	مبحث دوم: اثر رای نسبت به قاضی.....
۱۳۸.....	مبحث سوم: اصل نسبی بودن رای در امور حسبی و گزارش اصلاحی.....
۱۳۸.....	گفتار اول: تصمیم نسبی.....
۱۳۹.....	گفتار دوم: گزارش اصلاحی.....
۱۴۵.....	نتیجه گیری.....
۱۴۶.....	پیشنهادهای و راهکارها.....
۱۴۷.....	منابع و مآخذ.....

مقدمه

قوانین تشکیل دهنده نظام‌های حقوقی بر دو نوع هستند:

۱. قوانین ماهوی که دربارهٔ ماهیت مسائل حقوقی بحث می‌کنند و به آنها قوانین موجد حق می‌گویند.^۱ مانند قانون تجارت، قانون مدنی

۲. قوانین شکلی که دربارهٔ شکل رسیدگی و نحوه اثبات مسائل حقوقی بحث می‌کنند.^۲ مانند قانون آیین دادرسی مدنی.

اگر چه ممکن است قوانین شکلی در نگرش ما به صورت یک سلسله قواعد و مقررات تشریفاتی به نظر برسد لیکن این امر به هیچ وجه دلیل بر کم اهمیت یا بی اهمیت بودن این قوانین نیست.

به گفته پرفسور ادوارد کوتوره^۳ یکی از اساتید معروف آیین دادرسی مدنی در دانشکده حقوق مونته ویدئو از آمریکای جنوبی:

«در آیین دادرسی مدنی ما عادت کرده ایم به قواعد شکلی و صوری در رسی به مواعد و سایر شرایط و فرمولهای آن بپردازیم و این شعبه حقوق ظاهراً به نظر ما شرح یک سلسله تشریفات دادگستری جلوه می‌کند لیکن ما خوب می‌دانیم که این نظر سطحی است و این

۱- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ترمینولوژی حقوق، انتشارات گنج دانش، چاپ دوم، تهران، ۱۳۶۷، ص ۵۲۱.

۲- عفری لنگرودی، محمد جعفر، همان منبع، صفحه ۵۲۰.

3. Eduardo j.couture.

مسائل قسمت ظاهری آن را تشکیل می‌دهند. در زیر این صور و اشکال و در زیر این تشریفات یک قسمت باطنی وجود دارد که بسیار عمیق و اندیشناک است و آن ضرورت از قوه به فعل در آوردن حقوق است و به جرأت می‌توان گفت که بدون آیین دادرسی، عدالت، لااقل آن عدالتی که بوسیله محاکم باید اجرا شود وجود خارجی نخواهد داشت...»^۱

بنابراین قوانین شکلی نباید مورد بی توجهی واقع شده یا دست کم گرفته شوند. اگر بخواهیم از نظر اهمیت، مقایسه‌ای بین قوانین ماهوی و قوانین شکلی به عمل آوریم شاید هیچ گاه نتوانیم یکی را بر آن دیگری ترجیح دهیم. اما در عمل قوانین شکلی بیش از قوانین ماهوی مورد استفاده بوده و در اکثر موارد قوانین شکلی قبل از قوانین ماهوی مورد استفاده قرار می‌گیرند. حتی در برخی از دعاوی قبل از این که نوبت به اظهار نظر ماهوی برسد، پرونده به عدم رعایت قوانین شکلی از جریان خارج می‌شود. این امر موجب می‌شود که قوانین شکلی از جایگاه خاصی برخوردار شوند.

پرفسور فریتس سهررس «انگهده حقوق و دیوان تمیز ژنو در این باره می‌گوید: «آیین دادرسی مدنی اگر خوب درست نشده باشد، می‌بده شود یکی از زیباترین علوم است؛ علم و هنری است که حق را از قوه به فعل می‌رساند و اگر بد بکار افتد یکی از علوم منحطی می‌شود که مفسده‌ها دارد و حق را تحریف و تضییع می‌نند»^۲

قانون آیین دادرسی مدنی از قوانین شکلی است که به ذکر قواعد و مقررات مربوط به طرز رسیدگی به دعاوی و نحوه صدور رأی می‌پردازد. در رأی آخرین مرحله دادرسی محسوب می‌شود.

در جریان دادرسی امکان بروز اتفاقاتی است که به آن «امور اتفاقی» گفته می‌شود این امور باعث اطاله دادرسی می‌شود یعنی جریان دادرسی رو به گندی می‌گراید و موجب می‌شود که صدور رأی و رسیدن به حکم به تأخیر افتد.

۱- احمد متین دفتری، آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، جلد دوم، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم، تهران.

۱۳۴۲، صفحات ب و ج.

2. fritz sche .

۳- احمد متین دفتری، همان منبع، ص ۴۹۶.

جلب شخص از جمله دعاوی ثالث است که در اثنای دعوای اصلی که بین طرفین دعوا در حال رسیدگی است رخ می‌دهد و باعث اطاله دادرسی می‌شود موجب می‌شود دادگاه را به سمتی سوق دهد که به مجلوب ثالث نیز توجه کرده و در صدور رای تأثیر گذار باشد.

دعاوی از لحاظ شکلی به دو گونه تقسیم می‌شوند: دعوای اصلی و دعوای طاری.^۱

دعوای اصلی دعویی است که است که نخست به وسیله خواهان طرح و اقامه شود؛ مانند بیشتر دعاوی مطروحه در دادگاه‌ها که خواهان برای تثبیت حق خود که مورد تجاوز یا انکار قرار گرفته است، دادخواستی تقدیم کرده و در خواست احقاق حق می‌کند. اما دعوای طاری دعویی است که بر اثر اقامه دعوای اصلی، مطرح و اقامه می‌شود به طوری که اگر دعوای اصلی اقامه نمی‌شد آن نیز طرح و اقامه نمی‌گردید. دعاوی طاری به ماهیت دعوا مربوط می‌شود و گاهی ممکن است با دعوای اصلی ناشی از یک منشاء بوده یا با آن ارتباط کامل داشته باشد که در این صورت به دعوای اصلی پیوسته و دامنه آن وسعت می‌دهد زیرا دادگاه به هر دو دعوا در یک رسیدگی می‌کند. این گونه دعاوی طاری بر دو دسته تقسیم می‌شود:^۲

۱. ادعای جدیدی به دعوای اصلی به قبلا اقامه شده است افزوده می‌شود.

۲. یک یا چند نفر از اشخاصی که در دعوای اصلی دخالت نداشتند در آن دخالت می‌کنند.

طواری دسته اول عبارتند از دعاوی اضافی و دعوای متقابل که میان طرفین دعوا اصلی مطرح می‌شود ولی طواری دسته دوم ناشی از دخالت اشخاص ثالث است که میان طرفین دعوای اصلی با اشخاص دیگر ایجاد می‌شود، و آن نیز بر سه گونه است: ورود اشخاص ثالث و جلب اشخاص ثالث.^۳

دعوای اضافی: دعوای اضافی یکی از اقسام دعوای طاری است که در پیرو دعوای اصلی (قبلی) از طرف خواهان علیه خوانده اقامه می‌شود. این دعوا با دعوای اصلی از یک منشاء بوده یا با آن ارتباط کامل دارد بین دو دعوا وقتی ارتباط کامل وجود دارد که اتخاذ تصمیم

۱. Demande principale et demande incidente.

۲- ماده ۱۲ قانون آیین دادرسی مدنی.

۳- صدرزاده افشار، سید محسن، آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ دهم، تهران، تابستان ۱۳۸۷، ص ۳۷۰.

در مورد هر یک موثر در دیگری باشد. در این صورت برای تسهیل کار دادرسی به دو دعوا در یک جا رسیدگی می‌شود.^۱

دعوی متقابل: دعوی متقابل دعوایی است که خوانده برای پاسخگویی از دعوی خواهان در مقابل او اقامه می‌کند. این عمل خوانده ممکن است به منظور جلوگیری از محکومیت خود یا تخفیف آن باشد و این دعوا که با دعوی اصلی ناشی از یک منشاء بوده یا با آن ارتباط کامل دارد، مانند دعوی اضافی با دعوی اصلی در یک جا رسیدگی می‌شود مگر اینکه دعوی متقابل از صلاحیت ذاتی دادگاه خارج باشد.

www.ketab.ir